

Forsætisráðuneyti
Stjórnarráðshúsinu v/ Lækjartorg
150 Reykjavík

Reykjavík 5. desember 2018
UST201811-149/I.M.B.
09.00

Efni: Umsögn um stefnu um samþykki fyrir nýtingu lands og landsréttinda í þjóðlendum

Vísað er til auglýsingar á vefsíðu samráðsgáttar Stjórnarráðsins frá 9. nóvember sl. þar sem auglýst eru til umsagnar drög að stefnu um samþykki fyrir nýtingu lands og landsréttinda í þjóðlendum.

Umhverfisstofnun fagnar því að sett verði stefna fyrir málefni þjóðlendna. Hefur stofnunin farið yfir innihald stefnunnar og vill koma eftirfarandi atriðum á framfæri.

Í inngangi stefnunar kemur fram að leyfisveitingarhlutverkinu innan þjóðlendna er skipt á milli ráðherra annars vegar og sveitarstjórna hins vegar, sbr. 2. og 3. mgr. 3. gr. þjóðlendulaganna. Umhverfisstofnun bendir á að einnig þarf leyfi Umhverfisstofnunar á friðlýstum svæðum, hvort sem þau eru innan þjóðlendna eða utan á grundvelli friðlýsingaskilmála svæðanna og náttúruverndarlaga.

Forsendur:

Umhverfisstofnun bendir á lög um vernd, friðun og veiðar á villtum fuglum og villtum spendýrum nr. 64/1994 falla einnig undir lög á sviði umhverfisréttar.

Tilgangur og leiðarljós:

Í kaflanum kemur fram að forsætisráðuneytið gegni samþykktarhlutverki þegar fyrir liggur fyrirætlan sveitarfélags um að heimila nýtinu lands og landsréttinda innan þjóðlendu á grundvelli heimildar í 3. mgr. 3. gr. þjóðlendulaganna. Þar sem Umhverfisstofnun er umsjónaraðili friðlýstra svæða innan þjóðlendna er ekki ljóst hvaða stefnu eða til hvaða þátta forsætisráðuneytið mun líta til ef fyrirætlan sveitarfélags hefur fengið synjun Umhverfisstofnunar innan friðlýstra svæða.

Í tólftha punkti upptalningar á grundvallarsjónarmiðum sem skulu vera leiðarljós við beitingu ráðuneytisins á samþykktarhlutverki sínu þá bendir Umhverfisstofnun á að einnig er í gildi náttúruminjaskrá.

Í síðasta punkti upptalningarinnar þar sem fjallað er um að leita skuli umsagna fagstofnana þar sem það á við þá telur Umhverfisstofnun heppilegast að umsagnar Umhverfisstofnunar og Náttúrufræðistofnunar Íslands verði ávallt leitað þegar um er að ræða framkvæmdir í víðernum. Í 3. mgr. 37. gr. laga um náttúruvernd er kveðið á um að áður en leyfi er veitt fyrir röskun svæða eða náttúruminja sem skráðar hafa verið á C-hluta náttúruminjaskrár skal leita umsagnar Umhverfisstofnunar, Náttúrufræðistofnunar Íslands og viðkomandi náttúruverndarnefndar nema fyrir liggi staðfest aðalskipulag og samþykkt deiliskipulag þar sem umsagnir skv. 1. og 2. mgr. 68. gr. liggja fyrir.

1. Víðerni:

Umhverfisstofnun og Skipulagsstofnun ásamt umhverfis- og auðlindaráðuneyti vinna að framfylgd á gr. 1.1.4. Kortlagning víðerna, í Landsskipulagsstefnu 2015-2026. Þar segir: „*Skipulagsstofnun og Umhverfisstofnun hafi forgöngu um að reglulega liggi fyrir uppfærð kort af umfangi og þróun víðerna á miðhálandinu. Í því felst að ákveða viðmið fyrir mat á umfangi víðerna út frá skipulagssjónarmiðum og að hafa kort sem uppfærð eru reglulega um umfang víðerna aðgengileg fyrir skipulagsvinnu sveitarfélaga og annarra aðila.*“

Til að framfylgja þessari stefnu verða m.a. skilgreind samræmd viðmið um afmörkun víðerna og hvernig ólík mannvirki skerða víðerni, sem og að hafa yfirsýn yfir umfang víðerna.

2. Samgöngur:

Í umfjöllun um markmið vegna vegaframkvæmda er ekki fjallað um uppbyggingu vegakerfisins með tilliti til utanvega aksturs og þeim skaða sem af honum getur hlotist á viðkvæmu gróðurfari og náttúruminum.

Umhverfisstofnun bendir á að uppbygging þeirra stofnvega sem fyrir eru á hálandinu sem sumarvegi getur haft áhrif á víðernaskilgreiningu og -upplifun.

Ekki er ljóst hvernig skerðing á náttúrugæðum er metin og hvernig taka á mið af þeim þætti í ákvarðanatöku vegna vegaframkvæmda í þjóðlendum.

Í fjórða punkti um markmið er fjallað um dreifingu umferðarálags. Ekki er ljóst hvort um sé að ræða frekari uppbyggingu vega sem mun leiða af sér lengri opnun fjallvega eða hvort um sé að ræða að dreifa uppbyggingu samgangna frekar um þjóðlendur. Umhverfisstofnun bendir á að meta þarf hvort dreifing umferðaalags í þjóðlendum samræmist sjónarmiðum náttúruverndar og þolmörkum svæða.

3. Mannvirki:

Í fjórða punkti í upptalningu um markmið er fjallað um að mannvirki rýri sem minnst náttúrugæði hálandisins. Umhverfisstofnun bendir á þetta markmið væri væntanlega einnig vegna annarra þjóðlendna, utan miðhálandisins.

Í síðasta punkti í upptalningu um sjónarmið við ákvarðanatöku er fjallað um að efni í göngustíga hæfi næsta umhverfi sem þeir liggja um. Bendir Umhverfisstofnun á að við uppbyggingu göngustíga á friðlýstum svæðum er leitast við að göngustígar séu sem náttúrulegastir og falli sem best að því svæði sem þeir liggja um.

4. Útivist:

Í þriðja punkti upptalningar í kaflanum um sjónarmið við ákvarðanatöku við uppbyggingu útivistar í þjóðlendum kemur fram að ferðafólki á vélknúnum farartækjum á landi og í lofti sé veittur aðgangur að fjölbreyttum svæðum til útivistar. Umhverfisstofnun bendir á að vegna fjölbreytileika svæða innan þjóðlendna þá þyrfti að fara fram mat á því hvernig umferð hentar fyrir hvert svæði. Innan þjóðlendna er fjöldi búsvæða fugla og villtra dýra sem vélknúin farartæki í lofti og á landi geta haft neikvæð áhrif á. Hins vegar geta verið svæði sem ekki eru eins viðkvæm fyrir umferð vélknúinna farartækja hvort heldur sem er úr lofti eða á landi.

Í II. Viðauka er fjallað um viðmið við mat á verndargildi náttúru og þar tilteknir þeir þættir sem tillit skal taka til við matið og hafa hliðsjón af. Bendir Umhverfisstofnun á að í lögum um náttúruvernd er ekki fjallað um aðferðir og viðmið Náttúrufræðistofnunar Íslands við gerð náttúruminjaskrá heldur er fjallað um þá þætti sem líta skal til við val minja á náttúruminjaskrá. Að auki bendir Umhverfisstofnun á að náttúruverndargildi svæða í verndarflokki rammaáætlunar og búsvæði fugla falla einnig undir þætti sem ráðlegt er að hafa hliðsjón af við mat á verndargildi náttúru.

Virðingarfyllst

René Biasone
Teymisstjóri

Ingibjörg Marta Bjarnadóttir
Sérfræðingur